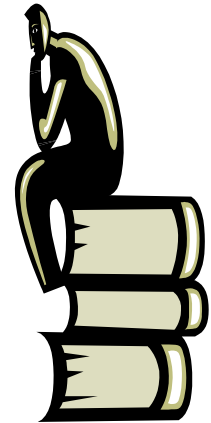

מדבקה

מבדק סוף שנה"ל תשס"ו - הבעה והבנה לכתה ד'

סיוון תשס"ו, יוני 2005

תלמידים יקרים,

במבחן זה ארבעה פרקים :

פרק ראשון - 45 נקודות

פרק שני - 28 נקודות

פרק שלישי - 12 נקודות

פרק רביעי - 15 נקודות

סך הכול - 100 נקודות

לרשותכם שעה וחצי (90 דקות)

קראו בעיון את כל הקטעים, וענו בתשומת לב על כל השאלות.

בדקו היטב את תשובותיכם לפני מסירת המבחן.

בהצלחה!

פרק ראשון

קראו את הספור שלפניכם וענו על השאלות שאחריו:

הצב והעקרב

עודד בורלא

1 פעם היה עקרב. אמנם היה עדיין קטן, אבל כבר רע מאוד. כל הזמן היה מתהלך בין אבנים וצועק: "היזהרו! אני עוקץ! וגם צובט! לפעמים נושך!"

כולם ברחו ממנו, כמובן, ואף פעם הוא לא עקץ, ולא צבט, ולא נשך. רק צעק.

5 פעם יצא העקרב הזה – אמא שלו הייתה קוראת לו "מותק", אבל האחרים קראו לו בכל מיני שמות שלא יפה להגיד אותם – אז פעם הוא יצא בבוקר בכדי לצעוק ולהפחיד והנה פגש בצב. לצב היה מצב-רוח רע והוא היה עצוב.

הוא עמד ליד פרח חצב, הוציא את ראשו, הציץ על סביבותיו וכרסם פרוי מצה שמצא ליד הצריף הצהוב.

10 ניצב העקרב לפני הצב וצווח בקול צרוד: "זוז מכאן! אני צריך לעבור פה!"
הצב פיהק בצער, עצם עין אחת בעצלתים (בשעמום) ואמר:
"חצוף!"

העקרב כעס מאוד וצווח: "אתה רוצה עקיצה?"
הצב הפסיק רגע לכרסם פיהק שוב ואמר: "כן".

15 העקרב הקטן הסתכל בשריון העבה של הצב והבין שאי אפשר לעקוץ אותו. או לצבוט אותו. או לנשוך אותו.

אז שנה את קולו ואמר במתיקות: "מה אתה זולל, צב?"
הצב הביט אליו לאט לאט ואמר:

"אם לא תפסיק לפטפט – אני אשב עליך ואתה תתקמט מאוד."
20 העקרב נבהל קצת ואמר: "מה – אני סתם שואל מה אתה אוכל."
אבל הצב אמר בשקט: "הסתלק. עכשיו."

העקרב פנה והחל רץ וצועק: "פנו דרך! אני עוקץ מאוד!"
אבל לא היה שם איש.

"וגם צובט!"

25 אבל לא היה שם איש.

"לפעמים נושך! חזק!"

אבל לא היה שם איש. אז הוא חזר הביתה. לבדו.

הצב לא הלך הביתה. הוא כבר היה בתוך ביתו.

(מתוך: "כמו ספורים")

שאלות

שאלה 1

מה עשה העקרב?

הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה

א. שָׁרַט

ב. עָקַץ

ג. אָנִים

ד. הָפָה

שאלה 2

"אמא שלו הייתה קוראת לו "מִתְקָ", אבל האחרים קראו לו בכל מיני שמות שְׁלֵא יפה להגיד

אותם" (שורה 5)

מה לדעתך, אמרו הָאֲחֵרִים על העקרב?

שאלה 3

לְמִי / לְמָה מתכונים במילים הבאות:

דוגמה

בשורה 8 כתוב: "הציץ על סביבותיו"

למי מתכונים במילה הציץ - לצב

א. בשורה 1 כתוב: "אמנם היה עדיין קטן."

לְמָה מתכונים במלה אמנם:

הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה

1. אפילו

2. באמת

3. אולי

4. גם

ב. בשורה 2 כתוב: "היזהרו! אני עוקץ"

לְמִי מתכונים במילה היזהרו? _____

ג. בשורות 15-16 כתוב: "...והבין שאי אפשר לעקוץ אותו. או לצבוט אותו. או לנשוך אותו."
למי מתכוונים במילה **אותו**? _____

שאלה 4

בשורה 20 כתוב: "העקרב נבהל...", מדוע העקרב נבהל מהצב?,
הסבירו את דבריכם.

שאלה 5

תארו את דמותו של הצב, בהיקף של 4-6 משפטים.
כתבו על **אופיו ועל התנהגותו**. (הסבירו את דעתכם)

שאלה 6

מהספור ניתן ללמוד ש:
הקיפו בעיגול את התשובות הנכונות ביותר (יותר מתשובה אחת)

- א. יש להיזהר מִצְבָּיִם שקטים
- ב. כלב נֹבֵחַ- אינו נושך.
- ג. החֲזֵק האמיתי הוא בְּפָנִים, בְּלֵב.
- ד. יש להיזהר מֵעֲקָרְבִים.
- ה. יש להיזהר מֵהֲשָׁקְטִים ולא מֵהֲצַעֲקָנִים
- ו. יש להיזהר מעֲצָבָנִים צוּחָנִים.

שאלה 7

א. מה יחס כותב הספור לעקרב?
הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה

1. יחס חיובי.

2. יחס שלילי.

ב. הסבירו את דעתכם והביאו דוגמאות מתוך הספור.

שאלה 8

הצב אומר לאורך כל הספור רק את המילים הבאות:

○ "חצוף"

○ "כך"

○ "אם לא תפסיק לפטפט - אשב עליך ואתה תתקמט מאוד!"

○ "הסתלק עכשיו!"

מדוע לדעתך, הצב דבר מעט?

הקף בעיגול את התשובות הנכונות (יותר מתשובה אחת נכונה)

א. כי צפים לא מדברים.

ב. כדי להראות שהצב היה עצוב.

ג. כי העקרב לא נתן לצב לדבר.

ד. כדי להראות שהצב היה קשוח.

ה. כי הצב היה עסוק בכךסוס פירורי מזה.

ו. כדי להראות שהעקרב לא עניין אותו.

פרק שני:

איך בונות הצפרים את קינן?

1 אם תשאאל איש ברחוב: היכן לדעתך, מקננות הצפרים? יחשב רגע קט ויענה לך: על העצים. זו הדעה המקובלת על פי רב. אך טעות היא לחשב כך. למעשה הצפרים בונות את קניהן במקומות שונים ביותר. צפור הטבלן שחיה באגמים, בונה קן מצמחי מים, והוא כמו סירה שטה. הנקר בוחר לו עץ ומכה במקורו בקליפת העץ עד שהוא נוקב בה חור.

פסקה א'

5 הנקבה שלו יורדת לתחתית החור ושם היא מטילה את ביציה. יש צפור אחת שאבד לה חוש הקינון והדגירה – הקוקייה, שמטילה את ביציה בקן של צפרים אחרות.

טעות שנייה, אף היא מקובלת: בני אדם חושבים שהקן הוא בית דירה לצפור- וזה לא תמיד כך. הקן הוא מקום שבו הנקבה מטילה את הביצים ובו מגדלים את הגוזלים. באשר הגוזלים מסגלים לעוף ולדאוג למזונם, הקן נעזב. רק צפרים מעטות משתמשות בקן כבמקום מחסה בעונת הגשמים.

חומרי הבניה לקן הם על פי רב ענפים יבשים, עשבים וקש, עפר וחמר, שערות, נוצות וצמר של צמחים ובעלי חיים. יש צפרים שבונות את הקן שלהן בשעות אחדות. רב הצפרים בונות את הקן במשך ימים אחדים, ולעתים מתמשכת הבניה אף כשבועיים. בדרך כלל מנצלות הצפרים את החמרים המצויים בסביבה שהן מקננות בה. בחצר בית החולים

15 בעפולה – היו הצפרים בונות את הקן משרידי תחבושות וצמר גפן. לא הרחק משם, בבית חרשת להקנת בדים של אחד הקבוצים, היו בונות את הקן מחוטים צבעוניים שאספו בערימות הפסלת.

יש בין הצפרים שאינן בונות קינים כלל, אלא מטילות את ביציהן על פני האדמה. יש צפרים החופרות גומה באדמה ומרפדות אותה במעט עשב. ויש צפרים המטילות את

פסקה ד'

20 ביציהן במקומות אפלוליים, בסדק של קיר, במאורה ואפילו בתוך חבית. ויש עוד צפור שאינה בונה קן – זה הפינגווין הגדול החי באזור הקוטב. הוא מחזיק את הביצה על כפות רגליו, וכך הוא מגן עליה מפני הכפור.

ומי בונה את הקן?

25 ברוב המקרים הנקבה בונה את הקן, והזכר עומד על ידה, שר ומגן על הטריטוריה (השטח) מפולשים. במקרים אחרים משתתפים בבנין הקן גם הזכר וגם הנקבה. רק צפור הנקר הוא "גינטלמן" מושלם: הוא בונה את הקן למען משפחתו.

פסקה ה'

"מתוך: "ציפורים נודדות"

שאלה 9

בפסקה א' מדבר בעיקר על:

סמנו בעגול את התשובה הנכונה:

- א. מקומות קינון של ציפורים
- ב. מקומות קינון של ציפור הנקר
- ג. מקומות קינון של ציפור הטבלן
- ד. מקומות קינון של ציפור הקוקייה.

שאלה 10

למה זו טעות לחשב שציפורים מקננות על העצים?

שאלה 11

בפסקה ב' מדבר בעיקר על:

סמנו בעגול את התשובה הנכונה:

- א. הקן הוא מקום המגורים של גוזלים עזובים.
- ב. הקן הוא מקום המגורים של הנקר.
- ג. הקן הוא מקום שבו גרות הציפורים כל ימי חייהן ובעונת הגשמים במיוחד.
- ד. הקן הוא מקום שבו מטילים ביצים, מגדלים גוזלים, ומסתתרים בעונת הגשמים.

שאלה 12

לכל צפור מאפיין מיוחד על פי הקטע - כתבו מהו?

- _____ הקוקייה -
- _____ הטבלן -
- _____ הנקר -
- _____ הפינגווין -

שאלה 13

איזו ציפור מבין הציפורים המזכרות בקטע מעוררת סקרנות ביותר. הסבירו את דעתכם.

שאלה 14

מה באות הדוגמאות הבאות להראות ?

לפניכם מספר דוגמאות מפסקה ג':

- "בְּחֶצֶר בַּיִת הַחֹלִים בְּעִפּוּלָה – הָיוּ הַצִּפּוּרִים בּוֹנוֹת אֶת הַקֶּן מִשְׂרִידֵי תַחְבוּשׁוֹת וְצִמְרֵי גֶפֶן."
- "לֹא הִרְחַק מִשָּׁם, בְּבֵית חֲרָשֶׁת לְהַכְנִת בַּדִּים שֶׁל אֶחָד הַקְּבוּצִים, הָיוּ בּוֹנוֹת אֶת הַקֶּן מְחוּטִים צְבָעוֹנִיִּים שְׁאֶסְפוּ בְּעֵרִימוֹת הַפְּסֶלֶת."

הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה

- א. הציפורים מסוגלות לבנות קן, אפילו בעפולה ובבית חרושת.
- ב. הציפורים מנצלות את החומרים המצויים בסביבתן הקרובה לבניית הקן.
- ג. הציפורים יודעות לבנות קן, אפילו מתחבושות.
- ד. הציפורים יכולות לבנות קן צבעוני ויפה.

שאלה 15

למי הכוונה במילה "והוא" במשפט "צפור הטבלן שחיה באגמים, בונה קן מצמחי מים, והוא
קמעין סירה שטה."? (שורה 3)

הקיפו בעיגול את התשובה הנכונה

- א. הסירה
- ב. הקן
- ג. הטבלן
- ד. צמח המים

פרק שלישי

שאלה 16

בעמוד הבא תמצאו לוח פעילויות של חוגים ופעילויות במועדון פנאי וספורט "השובבים".
התבוננו בלוח הפעילויות וכתבו כיצד הוא מאורגן.

שאלה 17

א. מה ידוע לכם על החוגים הבאים?
השלימו את הטבלה

החוג	מתקיים בימים	מתקיים בשעה	מתאים לגיל
טניס שולחן			
אימוני שחיה			
משחק ודרמה			

ב. מי המדריך של החוגים הבאים?

חשיבה מתמטית - _____

טריאתלון - _____

קראטה - _____

שאלה 18

א. לגברת קינן ילדה בת 5. לאילו פעילויות ניתן לשלוח את הילדה על פי הרשימה?
(לידיעתכם, ילדים בכתה א' הם בני 6)

ב. אורי הוא ילד בן 10, שאינו אוהב לעסוק בספורט. באילו פעילויות הוא יכול להשתתף, אם הוא חבר במועדון "השובבים"?

לוח פעילות שבועית פעילויות במועדון פנאי וספורט "השובבים" – ילדים

ה	ד	ג	ב	א	
		16:30 מתקדמים גילאי 6-9 אילנה			אימוני שחיה
			17:15 גילאי 5-7 ורדה		אנגלית
		16:30 גילאי 4-5 17:15 גילאי 6-7 רחל			בלט
	16:30 כיתות ד'-ה' 17:15 כתות א'-ג' 18:00 כתות ו+ אורנה			15:45 כיתות ד'-ה' 16:30 כתות א'-ג' 17:15 כתות ו+ אורנה	ג'אז
16:00-18:30 גילאי 1/2-5	16:00-19:00 גילאי 1/2-5	16:00-19:00 גילאי 1/2-5		16:00-19:00 גילאי 1/2-5	ג'ימבורי
16:30 קרקע מתחילות 17:15 קרקע מתקדמות 18:00 קרקע להופעות רננה		17:15 גילאי 4-6 איה	16:30 קרקע מתחילות 17:15 קרקע מתקדמות 18:00 קרקע להופעות רננה		התעמלות ילדים
		16:15 גילאי 6-8 מרגריט			הפעלה יצירתית
16:30-17:45 גילאי 5-10 קתרין			16:30-17:45 גילאי 5-10 קתרין		חימר
10784 36 5.9-1 2.713372	16:30 גילאי 8-12 ד"ר ברק				חשיבה מתמטית
16:15 גילאי 4.5-7 17:00 גילאי 2.5-4.5 בוני					חיות וחוויות
			16:30 גילאי 6-9 גל		טניס שולחן
14:30 אימון שחיה אבי			14:30 אימון ריצה אבי	14:30 אימון אופניים אבי	טריאתלון (בתשלום)
			18:00 גילאי 7-11 מיקי		להטוטנות
			18:30 גילאי 7-14 אילן		משחק ודרמה
	17:15 גילאי 4-8 ליסה				ציור
	17:00 6-8 למתחילים 17:45 גילאי 8-12 מתחילים 18:45 גילאי 8-12 מתקדמים רועי			17:00 גילאי 6-8 מתחילים 17:45 גילאי 8-12 מתחילים 18:45 גילאי 8-12 מתקדמים רועי	קראטה
		16:45 גילאי 10-13 מני		16:45 גילאי 10-13 חיים	קט סל

